

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Жукорська Л.П.

старший викладач,

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Мезі І.А.

старший викладач,

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Остапенко А.Л.

старший викладач,

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ЕМОЦІЙНА СЕМАНТИКА СТРАХУ В РОМАНІ ЕЛЕНИ ФЕРРАНТЕ *L'AMICA GENIALE* ТА ЇЇ ПЕРЕДАЧА В АНГЛІЙСЬКОМУ ТА ФРАНЦУЗЬКОМУ ПЕРЕКЛАДАХ

Емоційна сфера є фундаментальною складовою художнього дискурсу, визначаючи психологічні стани персонажів, загальний тон оповіді та механізми читачевого залучення. У сучасній прозі страх функціонує як один із ключових емоційних маркерів, що структурує сюжет, формує суб'єктивний досвід героїв і створює ефект присутності. У романі Елени Ферранте *L'amica geniale* страх постає як багатовимірна емоція: від дитячого первинного переляку до тривалої екзистенційної напруги, спричиненої бідністю, насильством і непередбачуваністю соціального середовища [1]. Переклади твору англійською (*My Brilliant Friend*) [3] та французькою (*L'amie prodigieuse*) [2] демонструють відчутні розбіжності у способах передачі інтенсивності страху, лексичної експресивності та соціолінгвістичного забарвлення, що робить цей емоційний концепт продуктивним для компаративного аналізу.

Огляд наукових праць засвідчує, що емоційність у художньому тексті інтерпретується як складна когнітивно-стилістична категорія. Підходи С. Кін [7] та П. С. Хогана [6] демонструють, що емоційні концепти формують наративну архітектоніку та визначають способи

читачевого залучення. Аналізуючи тілесну чуттєвість і жіночий досвід у прозі Ферранте, К. Вехлінг-Джорджі [9] та Р. Глінн [4] підкреслюють, що страх у неаполітанському циклі функціонує як соціально зумовлена емоція, пов'язана з насильством, просторовою обмеженістю та нестабільністю. Дослідження К. Моро [8] акцентує увагу на специфіці жіночого голосу в тетралогії, зокрема на тому, як емоційні переживання структурують мовлення оповідачки. У контексті перекладознавства важливим є внесок М. Ганчаковскі [5], яка розглядає переклад емоційних лексем як процес, чутливий до культурних моделей емоційності та лексико-семантичних ресурсів цільової мови.

Роман *L'amica geniale* [1] описує дитинство та юність Лену (Елени Греко) та Ліли (Рафаелли Черулло) в бідному кварталі Неаполя 1950-х років, де страх формує ключові контури дитячого досвіду. Джерела цієї емоції охоплюють домашнє насильство, раптові прояви чоловічої агресії, економічну нестабільність, темні сходові клітки та уявних монстрів, які у дитячій перспективі набувають загрозливої матеріальності. Страх виникає на межі між реальним і вигаданим, поєднуючи індивідуальну вразливість із соціальними сценаріями, що вирізняє прозаїчний стиль Ферранте.

Порівняльний аналіз перекладів ілюструється двома фрагментами роману. У реченні *Ebbi paura che Lila morisse davvero* страх передано через конструкцію *ebbi paura*, яка фіксує моментальний, майже тілесний поштовх емоції. Англійський варіант *I was afraid Lila might really die* передає зміст, однак позбавляє висловлювання імпульсивності: конструкція *I was afraid* є більш раціональною, а модальність *might* пом'якшує ступінь загрози. Французький переклад *J'ai eu peur que Lila ne meure vraiment* точніше відтворює синтаксичну модель оригіналу: *j'ai eu peur* зберігає раптовість переживання, тоді як *ne meure vraiment* фіксує внутрішню напругу та інтенсивність емоції.

Другий фрагмент – *Avevo una paura tremenda di tornare a casa* – демонструє дитяче забарвлення страху, властиве оповідачці. Англійський переклад *I was terrified of going home* посилює експресивність, роблячи емоцію прямою та «дорослою», що змінює тон висловлювання. Французький варіант *J'avais une peur terrible de rentrer à la maison* водночас зберігає інтенсивність і дитячу інтонацію, властиву італійському оригіналу.

Отримані результати засвідчують, що емоційна семантика страху в романі Ферранте є багатошаровою та культурно маркованою. Англійський переклад тяжіє до нормалізації емоційної лексики й

зниження тілесної імпульсивності, що подекуди послаблює драматизм оповіді. Французький переклад демонструє структурну та стилістичну близькість до оригіналу, точніше передаючи спонтанність і напруження переживань. Компаративний аналіз підтверджує, що успішне відтворення страху залежить не лише від лексичного вибору, а й від культурних моделей емоційності, притаманних кожній мовній традиції.

Список використаних джерел:

1. Ferrante, E. *L'amica geniale*. Roma : Edizioni E/O, 2011. 336 p.
2. Ferrante, E. *L'amie prodigieuse*. Traduit par E. Damien. Paris : Gallimard, 2014. 388 p.
3. Ferrante, E. *My Brilliant Friend*. Translated by A. Goldstein. New York : Europa Editions, 2012. 336 p.
4. Glynn, R. Decolonising the Body of Naples: Elena Ferrante's Neapolitan Novels. *Annali d'Italianistica*. 2019. Vol. 37. P. 261–288.
5. Hanczakowski, M. *Translating Emotion: A Lexical-Semantic Analysis of Translating Emotion Words from Italian to English in Marco Braico's Novel "La festa dei limoni"*. Master's thesis. Oslo : University of Oslo, 2015.
6. Hogan, P. C. *Affective Narratology: The Emotional Structure of Stories*. Lincoln : University of Nebraska Press, 2011. 336 p.
7. Keen, S. Introduction: Narrative and the Emotions. *Poetics Today*. 2011. Vol. 32, No. 1. P. 1–53.
8. Moro, C. The Pursuit of Feminist Language in Elena Ferrante's Neapolitan Quartet. *The Italianist*. 2023. Vol. 43, No. 1. P. 133–155.
9. Wehling-Giorgi, K. Playing with the Maternal Body: Violence, Mutilation, and the Emergence of the Female Subject in Ferrante's Novels. *California Italian Studies*. 2017. Vol. 7, No. 1. P. 1–15.